

Białystok, 28 kwietnia 2025 r.

Prof. dr hab. Adam Doliwa
Kierownik Katedry Prawa Cywilnego i Rolnego
Wydział Prawa
Uniwersytet w Białymstoku

Recenzja w przewodzie habilitacyjnym dr *Jarosława Kuropatwińskiego*

1. Podstawy sporządzenia recenzji

Niniejszą recenzję sporządziłem na podstawie tego, że Rada Doskonałości Naukowej 10 grudnia 2024 r. wyznaczyła mnie do składu komisji habilitacyjnej w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego dr. Jarosławowi Kuropatwińskiemu. Następnie pełny skład komisji habilitacyjnej w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego dr. Jarosławowi Kuropatwińskiemu w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne, uchwałą Nr 151/2024 z 23 grudnia 2024 r., powołała Rada Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu Gdańskiego.

W związku z powyższym zgodnie z art. 221 ust. 8 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571) zadaniem moim była ocena, czy osiągnięcia naukowe dr. Jarosława Kuropatwińskiego odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce. Zgodnie z tym ostatnim, stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która: 1) posiada stopień doktora; 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej: a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne; 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną

realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

2. Sylwetka naukowa Habilitanta

Wnioskodawca jest absolwentem WPIA UMK w Toruniu (1996 r.), gdzie uzyskał magisterium na podstawie pracy pt. *Przelew wierzytelności w prawie polskim i niemieckim*. W tejże Uczelni doktoryzował się (2005 r.) na podstawie rozprawy pt. *Umowne rozporządzenie wierzytelnością przyszłą*, której promotorem był Prof. dr hab. Mirosław Bączyk. Dysertacja doktorska została opublikowana w postaci dwóch odrębnych książek; pierwszej pt. *Ekspektatywa powstania wierzytelności w polskim prawie cywilnym*, Bydgoszcz 2006, i drugiej pt. *Umowne rozporządzenie wierzytelnością przyszłą*, Toruń 2007.

Dr Kuropatwiński od 1999 r. do dziś wykonuje zawód radcy prawnego. Prowadził liczne szkolenia zawodowe dla aplikantów, radców prawnych i notariuszy.

Po doktoracie współpracował pozaetatowo z WPIA UMK w Toruniu (2005-2021), zajmując się dydaktyką oraz biorąc udział w zebraniach naukowych Katedry Prawa Cywilnego i Bankowego. Od 2023 r. Wnioskodawca współpracuje z Katedrą Prawa Cywilnego WPIA UJ w Krakowie, prowadząc dydaktykę na studiach podyplomowych. Współpraca z wymienionymi krajowymi jednostkami naukowymi wyczerpuje całość doświadczenia dydaktycznego i organizacyjnego Kandydata; jego droga zawodowa nie jest zatem typowym przykładem akademickiej ścieżki rozwoju prawniczego. Dr Kuropatwiński, jest prawnikiem praktykiem, który uzyskał doktorat, rozwijał przez wiele lat profesjonalną kancelarię prawniczą, ale przy tym nie utracił zapału poznawczego i ambicji naukowego rozwoju, o czym świadczą liczne publikacje przygotowane po doktoracie, oraz zwłaszcza monografia pt. *Podstawa wpisu do ksiąg wieczystych*, Warszawa 2021, i, *last but not least*, Jego wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego.

Dr Kuropatwiński przygotowywał i wygłaszał referaty na zebraniach naukowych Katedry Prawa Cywilnego i Bankowego swojej macierzystej Uczelni. W 2024 r. wygłosił referat pt. Wprowadzenie do prawa wieczystoksięgowego na seminarium magisterskim prowadzonym przez dr hab. Kingę Bączyk-Rozwadowską. Według informacji wynikającej z Autoreferatu w 2013 r. i w 2024 r. wziął czynny udział w trzech

konferencjach naukowych, krajowych i międzynarodowych dotyczących ksiąg wieczystych. Ponadto w 2024 r. wygłosił referaty i wykłady na temat prawa ksiąg wieczystych, w tym jeden po niemiecku na Europejskim Uniwersytecie Viadrina. Jak widać, w związku z nietypowym dla habilitantów przebiegiem drogi zawodowej, doświadczenia i osiągnięcia Dr. Kuropatwińskiego na niwie pracy akademickiej, w ramach organizowania i czynnego udziału w konferencjach naukowych, są skromne. Ponadto Kandydat ma na koncie bierny udział w jedenastu (w latach 2006-2024) konferencjach, zjazdach, seminariach i uroczystościach.

Wnioskodawca w 2024 r. odbył czteromiesięczny staż naukowy w Katedrze Polskiego i Europejskiego Prawa Prywatnego na Europejskim Uniwersytecie Viadrina. W międzyczasie w tymże roku odbył miesięczny staż w Uniwersytecie w Heidelbergu. Na przełomie 2023 i 2024 r. prowadził także wymianę informacji z profesorem Uniwersytetu Przyrodniczego Ukrainy w Kijowie. Wziął także zdalnie udział w konferencji naukowej w Kijowie, poświęconej publicznym rejestrom nieruchomości. Powyższa naukowa aktywność i współpraca przyniosła efekty w postaci dwóch artykułów, które mają zostać opublikowane w Przeglądzie Sądowym.

Dr Kuropatwiński jest konsulem honorowym Niemiec w Bydgoszczy, w związku z czym propaguje w Polsce znajomość prawa niemieckiego.

3. Ocena monografii habilitacyjnej

3.1. Wybór problematyki i sformułowanie tytułu

Jako zasadniczą podstawę wniosku habilitacyjnego Dr Kuropatwiński wskazał monografię naukową pt. *Podstawa wpisu do księgi wieczystej*, opublikowaną w 2021 r. przez wydawnictwo Wolters Kluwer. Wybór problematyki prawnej, zagadnienia będącego przedmiotem dogmatycznej analizy, uznaję za trafny; jest to bowiem problematyka istotna praktycznie (w ramach obrotu prawnego nieruchomościami) oraz doktrynalnie (gdyż łączy w sobie złożone i obszerne spektrum pojęć i koncepcji teoretycznoprawnych).

Jeśli zaś chodzi o tytuł tej monografii, to jego sformułowanie, w mojej ocenie, jest nie tylko trafne, ale i dojrzałe przemyślane; w książce nie chodzi bowiem tylko o analizy szczegółowe dopuszczalnych **podstaw** (*plural*) wpisu w księdze wieczystej, ale właśnie o **podstawę** (*singular*), o uogólnioną koncepcję, przydatną w ramach

postępowania wykazującego określone zdarzenie prawne w postępowaniu wieczystoksięgowym, niezbędną (albo przydatną) do oceny, czy określony dokument stanowi podstawę takiego wpisu.

3.2. Struktura pracy, hipotezy badawcze, metodologia

Monografia pt. *Podstawa wpisu do księgi wieczystej* jest pracą bardzo obszerną, liczy 809 stron, składa się z, dla odmiany bardzo krótkiego, wręcz skrótowego *Wstępu* (str. 27-30), piętnastu (!) merytorycznych rozdziałów i, zamiast podsumowania i końcowych, całościowych wniosków, *Wniosków de lege ferenda* (str. 782-790), których Autor sformułował 31. Książkę zamyka *Bibliografia* (str. 791-809). W pracy brakuje mi tego, że poszczególne, bardzo obszerne rozdziały nie są zamknięte syntetycznym podsumowaniem i częściowymi wnioskami.

Rozważania składające się na poszczególne rozdziały zostały skomponowane według zasady dedukcji, tzn. że ze stwierdzeń (pojęć i zasad) ogólnych Autor wyprowadza wnioski szczegółowe. Pod adresem struktury tekstu można sformułować kilka uwag krytycznych, ale opierających się raczej na założeniu, że „ja bym to inaczej napisał” – stąd nie będzie to bardzo istotny zarzut. Pierwsze siedem rozdziałów koresponduje ściśle z tytułem rozprawy, tj. dotyczą one ogólnej koncepcji podstawy wpisu do księgi wieczystej; tu można mieć tylko zastrzeżenie do ich kolejności – bardziej zasadne byłoby zbiorcze przedstawienie problematyki dokumentu jako podstawy wpisu a następnie przejście do orzeczenia sądu jako tego podstawy – dlatego uważam, że kolejność rozdziałów VI. i VII. powinna być odwrotna. Rozdział VII. dotyczy zagadnienia szczegółowego, mianowicie nie samej konstrukcji podstawy, ale podstawy wpisu hipoteki przymusowej i ustawowej. Na pierwszy rzut oka rozdziały IX. i X., dotyczące kwestii szczegółowych, wykraczają poza temat (przedmiot) rozprawy i mogłyby zostać pominięte. Jeśli jednak Autor zdecydował o ich zamieszczeniu w książce, to obecny rozdział XI., jako dotyczący ogólnego problemu podstawy wpisu, powinien je poprzedzać. Rozdział dotyczący formy czynności prawnych (XII.) powinien być zamieszczony wcześniej, np. po rozdziale IV – i powinien przez to wyjaśniać relację między „postacią dokumentu” a „formą czynności”. Niezrozumiałą jest podział materii na dwa odrębne rozdziały – XIII. i XIV. Rozdział ostatni (XV.), jeśli miałby być w pełnym tego słowa znaczeniu historycznoprawny, powinien otwierać całość rozważań.

W rozprawie naukowej zwykle hipotezy badawcze formułuje się we wstępie i taka jest jego główna rola metodologiczna – autor prezentuje przedmiot i cel pracy, stawia pytania badawcze i na ich tle, w związku z nimi, formułuje badawcze hipotezy. W pracy dr. Kuropatwińskiego we *Wstępie* o hipotezach badawczych nie ma choćby słowa. Ogranicza się On tam to przedstawienia struktury książki, do zaznaczenia, że poświęcona jest problematyce materialnoprawnej wpisu do księgi wieczystej. Natomiast w Autoreferacie Habilitant deklaruje, że celem monografii było „stworzenie ogólnej koncepcji podstawy wpisu, umożliwiającej (...) rozstrzyganie szczegółowych zagadnień (...)”. Mimo sprecyzowania celu rozważań, Autor nie sformułował w sposób wyraźny hipotez badawczych, co jest istotnym mankamentem Jego pracy.

Metodologiczne opracowanie tytułowego zagadnienia prawnego uznać należy za trafne, z pewnością - nie nowatorskie, wyjątkowo oryginalne – ale typowe i poprawne. Autor w swej pracy zajmuje się dogmatycznym przedstawieniem podstawy wpisu w księdze wieczystej w świetle prawa polskiego. Z tym, że nie ogranicza się do modelu dogmatycznego podstawy wpisu w księdze wieczystej ale sięga także do modelu funkcjonalnego, do poglądów na temat takiej podstawy wypracowanych w praktyce prawnej, w tym zwłaszcza w orzecznictwie sądowym. Analizy dogmatyczne, polegające na zbadaniu tekstów prawnych postrzeganych tetycznie, uzupełnione zostały, choć w skromnym zakresie, badaniami empirycznymi. Interesującym wsparciem analizy prawa polskiego są badania komparatystyczne, prawidłowo sprofilowane, uwzględniające specyfikę modelu tzw. środkowoeuropejskiej księgi wieczystej.

Monografia zawiera też analizę historycznoprawną, której celem było ukazanie genezy poszczególnych rozwiązań jurydycznych; w związku z tym za nietrafne uznaję zamieszczenie jej na końcu książki, w ostatnim XV rozdziale – uwagi te, traktowane jako tło uwag dogmatycznych, powinny znaleźć się na początku pracy. Chyba, że rozważania o tzw. dawnych dowodach nabycia własności miały pokazać, że także współcześnie mogą być podstawą wpisu - wówczas to nie są rozważania historyczne, ale raczej dogmatyczno-historyczne.

3.3. Poziom merytoryczny

3.3.1. Nie mam wątpliwości, że zagadnienie podstawy wpisu do księgi wieczystej jest istotne i że zasadne było jego monograficzne opracowanie, zwłaszcza, iż takiego w polskiej doktrynie dotąd brakowało. Mimo braku wyraźnego wyartykułowania na początku pracy hipotez badawczych zakładam, że Autor miał na celu odpowiedź na **dwa zasadnicze pytania: według jakich kryteriów należy oceniać („jednoznacznie oceniać”), czy określone zdarzenie musi być wykazane w postępowaniu wieczystoksięgowym, oraz, czy określony „dokument” (utrwalający „treść” zdarzenia) stanowi w konsekwencji podstawę wpisu.**

3.3.2. Istotnym elementem, stanowiącym o wartości rozprawy, jest wyróżnienie i wyczerpująca **analiza modeli podstawy wpisu**, w nawiązaniu do konstrukcji normatywnej tzw. **środkowoeuropejskiej księgi wieczystej** (str. 35 i nast.). Kolejnym istotnym wątkiem, jedną z głównych osi rozważań, jest **zasada legalizmu materialnego** (wraz z analizą porównawczą zasady konsensu formalnego oraz tzw. modelu mieszanego) oraz będąca odstępstwem od niej **koncepcja uproszczonej podstawy wpisu** (podstawą jest wówczas oświadczenie jednej strony). W swojej rozprawie Habilitant rozważa także problematykę **odpadnięcia podstawy wpisu**, dążąc do sformułowania interesujących uogólnień.

Normatywną podstawą rozważań dogmatycznych i teoretycznoprawnych są art. 31-34 i uzupełniającą art. 26-27 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece. Z tym, że w tym ostatnim zakresie analizy dotyczące oznaczenia nieruchomości w księdze wieczystej *prima facie* wykraczają poza tytułową problematykę podstawy wpisu.

O umiejętności analizy teoretycznoprawnej świadczy wartościowa analiza motywacji towarzyszącej odmiennym, tzw. modelom podstawy wpisu do księgi wieczystej (str. 38-39).

W szerokiej perspektywie poznawczej, prawidłowo, przedstawił Habilitant tzw. systemy podstawy wpisu we współczesnych porządkach prawnych, dodając do tego kontekst historyczny (str. 39-45). Trafnie skoncentrował przy tym uwagę na zasadzie legalizmu materialnego, na której opiera się w Polsce prawo obowiązujące.

Syntetycznie i trafnie wyjaśnił Autor, że na gruncie obowiązującego prawa wyrażenie „podstawa wpisu” jest ogólniejsze, nadrzędne wobec szczegółowych wyrażań, jak „podstawa nabycia”, „podstawa oznaczenia nieruchomości” i „podstawa

wykreślenia”. Precyzyjne są także ustalenia o pojęciu podstawy wpisu w znaczeniu materialnoprawnym oraz formalnym. Wysoko ocenić należy trafność tych wywodów oraz konsekwentny reżim terminologiczny.

W ramach uwag ogólnych przedstawiono także rozumienie „przeszkody do wpisu” – materialnoprawne i formalne, oraz odpadnięcie i zmianę podstawy wpisu (66-73). Wartość poznawczą rozdz. I. podniosłoby krótkie podsumowanie, którego zdecydowanie brakuje.

Mimo ograniczenia się do analizy zagadnień materialnoprawnych Habilitant przedstawił także, w niezbędnym zakresie, wybrane kwestie z zakresu postępowania wieczystoksięgowego (rozdz. II.) – ale w kontekście wykazywania w tym postępowaniu podstawy wpisu do księgi (str. 74-115).

3.3.3. Przechodząc do zagadnień bardziej szczegółowych (rozdz. III.) Habilitant omawia i analizuje **podstawy wpisu w postaci dokumentu (prywatnego, urzędowego) i przepisu prawa**. W tej części **formuluje tezę, w myśl której obowiązuje zasada tożsamości podmiotowej** podstawy wpisu z prawem jawnym z księgi wieczystej, które ma być wpisem dotknięte. W ramach analizy podstawy wpisu w postaci przepisu prawa Habilitant wyróżnił następujące kategorie takiej podstawy („normatywnej podstawy wpisu”): **indywidualną; rodzajową; następczą; i pozorną**. Na tle takiego rozróżnienia **formuluje tezę, że przepis ustawy może być podstawą wpisu tylko w ramach podstawy normatywnej indywidualnej i rodzajowej**. W sytuacjach objętych dwiema ostatnimi kategoriami podstawą wpisu może być wyłącznie dokument.

W tej części rozprawy odnaleźć można niewyartykułowaną we Wstępie **pierwszą istotną, przez to chyba główną hipotezę badawczą**. Zauważa trafnie Autor, że jeśli założyć, iż wpis do księgi stanowi ingerencję w prawo jawne z księgi wieczystej, to **ingerencja taka będzie prawnie dopuszczalna, gdy będzie uzasadniona właściwą podstawą wpisu – wynikającą z przepisu ustawy albo z dokumentu lub zbioru dokumentów** (str. 116). Za trafne uznać należy też stwierdzenie, że **wpis jest prawnie dopuszczalną ingerencją w cudze prawo podmiotowe, które podlega także ochronie konstytucyjnej (art. 21 i art. 64 Konstytucji RP)**, dlatego regulacja dotycząca podstawy wpisu powinna być **traktowana jako wyjątkowa, a wszelkie wątpliwości dotyczące tego, czy dany dokument jest odpowiednią podstawą wpisu – rozstrzygane przeciwko**

dopuszczalności wpisu. Dokument może stanowić właściwą podstawę wpisu, jeśli zawiera podstawowe cechy dokumentu sporządzonego **we właściwej formie i przedłożonego we właściwej postaci** (pierwotnej albo wtórnej), ma moc wiążącą wobec osoby, która ma być dotknięta wpisem, dotyczy nieruchomości objętej daną księgą wieczystą i ma odpowiednią treść. Dalsze szczegółowe rozważania, składające się na rozdz. III. i IV. monografii są rozwinięciem tych tez (str. 117-208). Doceniam precyzję wypowiedzi i trud włożony w prawidłową dystynkcję pojęć – chodzi zwłaszcza o uwagi o postaci dokumentu (pierwotną i wtórną), którą odróżnić należy od formy dokumentu stwierdzającego czynność prawną (str. 155). Z tym, że rozważania Habilitanta nie skupiają się jedynie na uporządkowaniu istotnych pojęć, ale także, na tej podstawie, dążą do przeprowadzenia analizy takich istotnych problemów prawnych, jak: dopuszczalność wpisu na podstawie odpisu poświadczanego przez kwalifikowanego pełnomocnika (str. 186 i nast.); odpis aktu notarialnego jako podstawa wpisu do księgi wieczystej (str. 198 i nast.); wpis do księgi wieczystej na podstawie odpisu tytułu wykonawczego (str. 200 i nast.) i na podstawie wyciągu aktu notarialnego (str. 205 i nast.); dokumenty wtórne drugiego stopnia jako podstawa wpisu (str. 206 i nast.). Ta część monografii jest bardzo dobra, świadczy o wysokich kompetencjach warsztatowych i prawniczych Autora, ukazuje bogate spektrum zagadnień składających się na ogólną problematykę podstawy wpisu w księdze wieczystej.

3.3.4. W dalszej części analizie poddany został dokument urzędowy jako podstawa wpisu. Podkreślono znaczenie domniemania zgodności z prawdą dokumentu urzędowego w aspekcie formalnym i materialnym (mocy dowodowej takiego dokumentu). Rozważania w tej części rozprawy wsparte zostały analizą porównawczą (z odniesieniami do prawa niemieckiego). Rozdz. V. zawiera wiele ustaleń ogólnych, odpowiadających na następujące, istotne kwestie prawne; jakie są ogólne zasady dotyczące przeprowadzania dowodu z dokumentu urzędowego jako podstawy wpisu (ujawnienia prawa); jakie są ogólne zasady legalnej oceny dowodów mające zastosowanie w postępowaniu wieczystoksięgowym wobec dokumentu urzędowego; jaką rolę odgrywają domniemania prawne wiążące się z dokumentem urzędowym. Wartości omawianemu rozdziałowi przydają syntetyczne rozważania dotyczące zagranicznych dokumentów urzędowych w postępowaniu wieczystoksięgowym.

Ten interesujący, wartościowy merytorycznie i potrzebny rozdział niestety nie kończy się choćby krótkim podsumowaniem i częściowymi wnioskami – bardzo tego w pracy brakuje; bez tego nie sposób się zorientować, na ile cele poznawcze rozprawy dzięki tej partii rozważań zostały osiągnięte.

3.3.5. W dalszej części analizie poddano **zagadnienia szczegółowe - powstające na tle stosowania konkretnych, wybranych podstaw wpisu** do księgi wieczystej. Jest to znaczna partia rozprawy (rozdz. VI-XIV), co do której można mieć różnego kalibru zastrzeżenia (merytoryczne i metodologiczne). Z tym, że w rozdziałach poświęconych wybranym **aktom władzy publicznej jako podstawom wpisu** (rozdz. VI-X), takim jak orzeczenia sądu i decyzja administracyjna, najbardziej interesujące i wartościowe są uwagi uogólniające, w których Autor buduje koncepcję teoretyczną podstawy wpisu.

Rozdział VI. monografii, zawiera analizę szczegółowych kwestii prawnych dotyczących wykazywania zmian stanu prawnego w księdze wieczystej za pomocą orzeczeń sądowych. Jest to bardzo obszerna partia monografii (str. 239-302), w której zaprezentował Autor zarówno ogólne zagadnienia dotyczące ogółu orzeczeń (moc dowodowa, granice związania sądu wieczystoksięgowego orzeczeniem innego sądu, zakres kontroli orzeczenia w postępowaniu o wpis do księgi wieczystej), jak i omówił wybrane, bardzo liczne, problemy jurystyczne występujące w sprawach wieczystoksięgowych na tle niektórych orzeczeń sądu.

Rozdział ten oczywiście zasadnie został napisany i świadczy o bogactwie wiedzy Autora na temat podstawy (i podstaw) wpisu do księgi wieczystej, jednak prowokuje pytanie – jaki był jego badawczy cel; jaką hipotezę poznawczą miał zweryfikować? Na marginesie można zauważyć, że rozważaniom składającym się na oceniany rozdział towarzyszy ogólna myśl, że orzeczenie sądu zapadłe w innym postępowaniu, którego celem była ochrona prawa (uprawnienia) do nieruchomości, które to orzeczenie jest następnie podstawą wpisu (wtórnie na tej podstawie zapada orzeczenie wieczystoksięgowe). A czy nie może być odwrotnie? Czy orzeczenie wieczystoksięgowe, konkretnie wyrok wydany w sprawie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, może być „zastępczym” narzędziem ochrony prawa do nieruchomości (własności)? Wyrok takie jawi się jako coś więcej, niż „tylko” podstawa wpisu.

Znowu muszę powtórzyć – brakuje syntetycznego podsumowania, wskazania, do jakich częściowych wniosków doprowadziły rozważania („badania”?) składające się na rozdział VI.?

Kolejny rozdział (VII.) dotyczy **decyzji administracyjnej (dokumentu urzędowego), jako podstawy wpisu**. Jest to rozdział bardzo szczegółowy, ale raczej **polega na rekonstrukcji**, na podstawie prawa przedmiotowego i ustalonych poglądów doktryny, jakie są konstytutywne, przewidziane przez k.p.a., elementy decyzji administracyjnych. Towarzyszy **tej rekonstrukcji, temu opisowi, oczywiste założenie**, że w ramach badania formalnego podstawy wpisu sąd wieczystoksięgowy powinien ustalić, czy przedłożony mu wraz z wnioskiem o wpis dokument jest prawnie istniejącą decyzją administracyjną. Rozdział ten nie ma charakteru nowatorskiego, odzwierciedla prawną wiedzę zastaną. Nie wyjaśnia Autor koncepcji, w świetle której dokumenty bankowe oraz dokumenty funduszu sekurytyzacyjnego mając charakter dokumentów urzędowych (str. 343 i nast.).

Uporządkowane, szczegółowe i wyczerpujące są rozważania o rodzajach dokumentów stanowiących podstawę wpisu hipoteki przymusowej (str. 352 i nast.). Powstaje jednak pytanie, jaką szczegółową hipotezę, istotną z punktu widzenia ogólnego celu poznawczego monografii, rozważania te weryfikują?

Z uwagi na realny charakter ksiąg wieczystych należało oczywiście w monografii takiej, jak oceniana, przeprowadzić rozważania o podstawie oznaczenia (wpisu) nieruchomości, jako przedmiotu własności, w księdze wieczystej. Rozdział ten (IX.) jest bardzo dobry i wyczerpujący. W szczególności wartościowe są empiryczne ustalenia dokonane na podstawie znajomości funkcjonowania polskiego systemu katastralnego. Taką samą ocenę można sformułować pod adresem kolejnego rozdziału, gdzie Autor w sposób uzasadniony odrębnie omawia szczególne podstawy oznaczania w księdze wieczystej budynków i lokali.

W tym miejscu muszę wytknąć pewną słabość ocenianej monografii habilitacyjnej; w wielu miejscach jej **Autor ogranicza się do relacjonowania, w kwestiach mniej albo bardziej spornych, poglądów orzecznictwa i doktryny, ale nie formułuje wyraźnie własnego stanowiska**. Przykładowo jest tak, gdy pisze (str. 461) o znaczeniu zaświadczeniu t=starosty o samodzielności lokalu, jako o jednym z dokumentów będących podstawą oznaczenia lokalu w księdze wieczystej. Zwraca uwagę „na wyjątkowe sytuacje, w których stwierdzenie samodzielności lokalu nie

wymaga uzyskania zaświadczenia starosty. Judykatura przewiduje w tym zakresie odstępstwo, jeśli ustanawianie odrębnej własności lokalu następuje w orzeczeniu sądowym, a sąd ustala samodzielność lokalu na podstawie opinii biegłego z zakresu spraw architektoniczno-budowlanych”. Pisz, że „W doktrynie podnosi się ponadto, że zaświadczenie starosty o samodzielności lokalu nie jest wymagane w przypadku przekształcenia *ex lege* prawa spółdzielczego w odrębną własność lokalu na podstawie przepisu art. 17¹⁸ u.s.m. Sporne jest natomiast to, czy zaświadczenie starosty jest niezbędne w przypadku przekształcenia prawa do lokalu spółdzielczego w odrębną własność lokalu, gdy zarząd spółdzielni zobowiązany jest do określenia przedmiotu odrębnej własności lokalu w uchwale (art. 42 u.s.m.)”. **Brakuje tu bardzo poglądu Habilitanta na to zagadnienie prawne.**

W rozdziałach dotyczących wybranych **czynności prawnych** (rozdz. XI-XIV) uwaga Autora poświęcona została tzw. uproszczonej podstawie wpisu oraz formie czynności będących podstawą wpisu. Jak stwierdza sam Autor, jednym z kluczowych elementów monografii jest „**rozdzielenie między formą czynności prawnej a postacią dokumentu stanowiącego podstawę wpisu**”. Ta część rozprawy jest bardzo udana i wartościowa, choć rozważania są aż nazbyt szczegółowe. To naprawdę nie jest tak, że trzeba napisać „wszystko o czymś”. Sztuką szczególnie pożądaną jest umiejętność selekcji zagadnień prawnych i syntetyzowania wniosków – zwłaszcza w przypadku monografii naukowej (inaczej – w przypadku praktycznego komentarza do ustawy).

3.3.6. Ostatni rozdział monografii poświęcony został tzw. **dawnym dowodom nabycia własności**, bez względu, czy stanowią one akt władzy publicznej, czy czynność prawną. Trafnie zauważył Autor, że „Od drugiej połowy XIX wieku, a także poprzez znaczną część wieku XX Polska i inne kraje Europy Środkowej były sceną burzliwych przemian społecznych oraz gwałtownych procesów politycznych. Nie pozostały one bez wpływu na prawo własności nieruchomości. Zmiany własnościowe, które odbywały się pod wpływem tych okoliczności, mają do dziś przeogromne znaczenie. Dokumentujące je dawne dowody własności nieruchomości pojawiają się w praktyce przy zakładaniu ksiąg wieczystych oraz w procesach o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym. W konsekwencji zagadnienia prawne dotyczące poszczególnych dawnych dowodów własności, choć z różną intensywnością, występują także na tle orzeczeń Sądu Najwyższego” (str. 743). Niżej podpisany to

ostatnie spostrzeżenie potwierdza, gdyż zdarzyło się i mu orzekać, w ramach rozpoznawania skargi kasacyjnej, gdzie w sprawie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym sądy *meriti* ustalenia faktyczne i oceny prawne przeprowadziły także na podstawie dawnych dokumentów własności, wydawanych w związku z „Akcją Wisła”. Ta część rozprawy uzupełnia problematykę podstawy wpisu, która wyjątkowo i dziś może stanowić kwestię do rozstrzygnięcia w postępowaniu wieczystoksięgowym.

Bardzo interesujące i wartościowe są **rozważania dotyczące problemu ujawniania w księdze wieczystej małżonka nieujętego w akcie własności ziemi** (str. 777 i nast.). Habilitant przedstawił tu wyczerpująco poglądy doktryny i stanowiska rysujące się na tle orzecznictwa Sądu Najwyższego; co więcej – wreszcie zaakcentował wyraźnie, w danej kwestii spornej, własne stanowisko (str. 780). Na tle tego problemu (przyporządkowania do majątku wspólnego małżonków nieruchomości objętej aktem własności ziemi, w którym wymieniono tylko jednego współmałżonka) rodzi się **jeszcze inna, analogiczna kwestia – jak rozstrzygać skutki prawne (materialnoprawne i wieczystoksięgowe) decyzji administracyjnej o skutkach „odwrotnych” – wywłaszczeniowej, przesiedleńczej, w której także wymieniono tylko jednego współmałżonka?**

3.3.7. Odrębnie ocenić należy zamieszczone w monografii *Wnioski de lege ferenda* (str. 782-790), które mają „wynagrodzić” brak klasycznego podsumowania i końcowych wniosków (szczegółowe wnioski, w postaci rozproszonej, prezentowane były w niektórych częściach monografii). Pisze Autor, że z przeprowadzonych rozważań „Wylania się z (...) zasadniczo pozytywny obraz polskiego systemu wieczystoksięgowego. Wiele z dostrzeżonych problemów jurydycznych dotyczących podstawy wpisu do księgi wieczystej daje się usunąć w drodze wykładni, nie wymagają one interwencji ustawodawcy. Zadaniem tej pracy było jednakże zwrócenie również uwagi na spójność systemu wieczystoksięgowego w zakresie podstawy wpisu. W tym aspekcie dostrzeżono pewne problemy jurydyczne wymagające zmian legislacyjnych” (str. 782). Liczne i szczegółowe wnioski *de lege ferenda* sformułowane zostały w oparciu o badania empiryczne w zakresie koordynacji systemu wieczystoksięgowego z systemem katastralnym oraz reżimu prawnego oznaczania nieruchomości w księdze wieczystej. Generalnie, mimo tego, że składające się na wnioski (postulaty) *de lege ferenda* tezy zostały po prostu wypunktowane, to trzeba przyznać, że tworzą one

spójną całość i świadczą o dojrzałości analizy dogmatycznej, której poświęcona została oceniana monografia.

3.3.8. W podsumowaniu oceny merytorycznej należy podkreślić, że istotnym, zasługującym na pozytywną ocenę, przez to atutem recenzowanej rozprawy, jest to, że Autor **sformułował ogólną koncepcję podstawy wpisu, w taki sposób, że daje ona instrumentarium rozstrzygania szczegółowych, budzących kontrowersja, zagadnień odnoszących się do ujawniania na podstawie konkretnego dokumentu praw w księdze wieczystej.** Język rozprawy jest bardzo dobry, z jej tekstem, mimo niezwyklej obszerności, czytelnik zapoznaje się z łatwością i zainteresowaniem.

4. Ocena pozostałego dorobku Habilitanta

Habilitant nie przedstawił do oceny cyklu artykułów naukowych powiązanych tematycznie. Nie był redaktorem dzieł, w tym monografii wieloautorskich. Do oceny, prócz powyższej, habilitacyjnej monografii, zgłosił dwie książki – jednak uważam, że nie powinno się brać ich pod uwagę w ramach niniejszego postępowania, gdyż jest to opublikowana w dwóch odrębnych książkach rozprawa doktorska Habilitanta, która już została oceniona w ramach pierwszego postępowania awansowego.

W autoreferacie Habilitant zaznaczył, że od 2009 r. prowadzi badania nad prawem wieczystoksięgowym, których pierwszym efektem jest tom I komentarza do art. 1-10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece (wydany w 2013 r.). Jest to praca obszerna, bardzo dojrzała, zawierająca oryginalne, autorskie spojrzenie na omawiane w niej instytucje. Habilitant jest także współautorem innego komentarza do tej ustawy (wydanego w 2021 r.).

Habilitant jest łącznie autorem dwudziestu sześciu artykułów (w większości naukowych i czternastu glos. Są to opracowania interesujące, dojrzałe ale dość monotematyczne.

Jeśli zaś chodzi o aktywność naukową Habilitanta, realizowaną na więcej niż jednej uczelni, to w mojej ocenie jest to aktywność typowa, nie wyróżniająca się, zdeterminowana tym, że Kandydat do habilitacji nie jest tzw. etatowym pracownikiem naukowym. Habilitant ma na koncie zagraniczne wyjazdy naukowe, był aktywnym

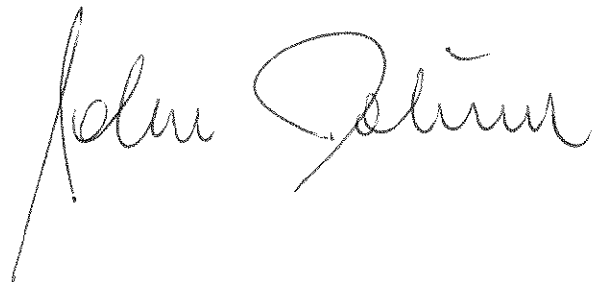
współpracownikiem zespołów badawczych dwóch polskich uniwersytetów, brał czynny udział w konferencjach i seminariach.

Natomiast wyróżniającą jest aktywność Habilitanta, jako profesjonalnego prawnika, eksperta i popularyzatora prawa obcego.

5. Konkluzja

Na podstawie oceny dorobku naukowego Kandydata, w tym oceny monografii habilitacyjnej pt. *Podstawa wpisu do ksiąg wieczystych*, oraz pozostałych istotnych osiągnięć naukowych stwierdzam, że dorobek Dr. Jarosława Kuropatwińskiego odpowiada wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce, co prowadzi do sformułowania wniosku, że zasadne jest nadanie Mu stopnia doktora habilitowanego.

Prof. dr hab. Adam Doliwa

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Adam Doliwa', written in a cursive style.